

School Management to Enhance Integrity of Primary School Students: Theoretical Framework

Prapaporn Chantarasamee¹

Piyapong Sumettikoon²

Pruet Siribanpitak³

Received: May 25, 2016 Accepted: June 22, 2016

Abstract

The objective of this review article was to propose the theoretical frameworks of school management strategies in order to enhance the integrity of primary school students. This was conducted by synthesizing concepts, theories, and research related to school management in order to enhance the integrity of primary school students. The results of this study found that there are seven characteristics of integrity that students should possess: 1) Kindness 2) Honesty 3) Truth 4) Responsibility 5) Fairness 6) Sufficiency and 7) Public mind. The guideline for enhancing the integrity of primary school students consist of 1) Academic administration 2) Personnel administration 3) Budget administration and 4) General administration. The administration should work with these three domains: 1) Cognitive Approach 2) Romance Approach and 3) Indoctrinate Approach. To maximize the effectiveness of the P-I-E cycle (Planning, Implementation, and Evaluation), schools should make better use of evaluation results to assist in the planning and facilitating continuous development.

Keywords: school management, integrity, primary school students, theoretical framework

¹ Ph.D. Candidate, Faculty of Education, Chulalongkorn University. Tel: 662 628 5646-8 ext 120, email: jeabjr1@gmail.com

² Department of Educational Policy, Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University

³ Department of Educational Policy, Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University

การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนประถมศึกษา: กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี

ประภาพร จันทร์ศรี¹

ปิยพงษ์ สุเมตติกุล²

พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์³

บทคัดย่อ

บทปริทัศน์นี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา โดยการสังเคราะห์ข้อมูลจาก แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรม จริยธรรม พบว่า ทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณลักษณะของความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม มี 7 ประการ ได้แก่ 1) ความเมตตา 2) ความซื่อสัตย์ 3) ความมีสำนึก 4) ความรับผิดชอบ 5) ความยุติธรรม 6) ความพอเพียง และ 7) ความมีจิตสาธารณะ การบริหารงานโรงเรียนเพื่อการเสริมสร้างเสริมสร้างความ เข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย 4 งาน ได้แก่ 1) การบริหารวิชาการ 2) การบริหารบุคคล 3) การ บริหารงบประมาณ และ 4) การบริหารทั่วไป กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม 3 ประการ ได้แก่ 1) การพัฒนาทางสติปัญญา 2) การพัฒนาทางเจตคติ 3) การอบรมสั่งสอน แล้วนำ องค์ประกอบทั้ง 3 เข้าสู่วงจรการพัฒนาคุณภาพ P-I-E Cycle ซึ่งมีลักษณะเป็นวงจรการพัฒนาที่เน้นการ พึ่งพาซึ่งกันและกันของแต่ละขั้นตอน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การวางแผน การนำแผนสู่การปฏิบัติ และ การประเมินผล เพื่อโรงเรียนจะได้นำผลการประเมินไปพัฒนาการวางแผนและดำเนินการให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุดอย่างต่อเนื่องต่อไป

คำสำคัญ: การบริหารโรงเรียน ความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา กรอบ แนวคิดทฤษฎี

¹ นิสิตระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร. 662 628 5646-8 ต่อ 120 email: jeabjr1@gmail.co

² ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กเปรียบเสมือนต้นไม้ที่กำลังเติบโต ขณะที่สังคมไทยถูกล้อมด้วยภัยอันตรายทั้งหลาย สร้างความเบี่ยงเบนให้กับสังคมไปในแนวทางที่ไม่ถูกต้อง บนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรมที่ดั่งงาม ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ทางการศึกษาที่ต้องทำนุบำรุงฟื้นฟู เร่งสร้างสิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า “เด็กๆ ทุกคนต้องฝึกอบรมทั้งกายและใจให้เข้มแข็งเป็นระเบียบ และเพื่อประโยชน์ของตนในภายภาคหน้า เพราะคนที่ไม่เข้มแข็งจะไม่สามารถควบคุมกาย ใจ ให้อยู่ในระเบียบและความดี ยากนักที่จะให้ประสบความสำเร็จและเจริญแท้ในชีวิต” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2526)

สังคมไทยยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเทคโนโลยีและสภาพแวดล้อม การหลั่งไหลของวัฒนธรรมตะวันตก ที่มุ่งความเจริญทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ หรือ United Nations Development Programme (UNDP) ซึ่งพบว่า การพัฒนาคนของประเทศไทยไม่ให้ความสำคัญด้านการพัฒนาจิตใจของคนแต่มุ่งเน้นวิถีชีวิตเพื่อตอบสนองทางด้านวัตถุมากยิ่งขึ้น จากรายงานการพัฒนาคคนของประเทศไทย ปี 2550 (UNESCO, 2007) “เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคน” (Sufficiency Economy and Human Development) ผลปรากฏว่า การพัฒนา

คนของประเทศไทยมีแนวโน้มที่ดี แต่ยังมีปัญหาด้านความทั่วถึง เท่าเทียม ความสมดุล และความยั่งยืนของการพัฒนาคนไทยซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาพื้นฐานจิตใจ (Mental development) (สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ, 2550) ผลจากความเจริญทางด้านวัตถุที่ขาดการพัฒนาทางจิตใจจึงเป็นที่มาของปัญหาคุณธรรมจริยธรรมที่ตกต่ำลงในสังคมไทย สถาบันศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม ได้จัดทำโครงการวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของไทย พบว่า ระดับคุณธรรมจริยธรรมในหมู่คนไทยลดลงเมื่อเทียบกับอดีตที่ผ่านมา โดยเฉพาะความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีสติสัมปชัญญะ และความมีระเบียบวินัย (นราทิพย์ พุ่มทรัพย์, 2552)

การศึกษาไทยมีเป้าหมายพัฒนาคุณธรรมและความรู้ ควบคู่กันมาโดยตลอด โดยมีกรอบแนวคิดให้การศึกษา เป็นกลไกการพัฒนาคคนให้เกิดคุณธรรมนำความรู้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2553 ในหมวด 2 มาตรา 10 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาให้เป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ทั้งนี้ได้ยึดแนวการจัดการศึกษาในหมวด 4 มาตรา 23 การจัดการศึกษาต้องเน้นให้ความสำคัญ ทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม และ

ในมาตรา 24 (4) ได้กำหนดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดกระบวนการสอนผสมผสานความรู้ ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกันรวมทั้ง ปลูกฝัง คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา (ราชกิจจานุเบกษา, หมวดที่ 1 บททั่วไป ความหมายและหลักการ, (เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก, 19 สิงหาคม 2542) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย ของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเด็กและ เยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดย มุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะ ด้านเทคโนโลยีสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) แต่ผลการพัฒนาที่ ผ่านมากลับพบว่า เด็กและเยาวชนยังด้อยความรู้ ความสามารถในการกลั่นกรองที่ดีส่งผล กระทบ ต่อระบบคุณค่า ความเชื่อและพฤติกรรม ขาด ทักษะการคิดวิเคราะห์หรืออย่างเป็นระบบ ไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดี เน้นวัตถุนิยม ขาดจิตสำนึกสาธารณะ คุณธรรม จริยธรรมเสื่อมถอย นำไปสู่ปัญหาในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2549)

ปัจจุบันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย กำลังกลายเป็นประเด็นวิกฤต ดังที่ สุเมธ ตันติเวชกุล กล่าวในการบรรยายพิเศษหัวข้อ “ธุรกิจพอเพียง หยุคยังคอร์รัปชัน” ไว้ว่า เนื่องจากการบริโภค นิยมเป็นบ่อเกิดการแสวงหากำไรไม่หยุดยั้ง นำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันหลายรูปแบบส่งผล กระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

(ณัฐนันท์ อธิธิยาภรณ์, 2555) จากข้อมูลของ องค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) ได้จัดทำ “ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันประจำปี 2557” (CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX – CPI 2014) ผลปรากฏว่า ในปี 2557 ประเทศไทยอยู่ใน อันดับที่ 85 จากประเทศต่างๆ ทั่วโลก 175 ประเทศ ปี 2556 ประเทศไทยเป็นอันดับที่ 102 จากการจัดอันดับทั้งหมด 177 ประเทศทั่วโลก ซึ่ง ในปี 2555 ประเทศไทยเคยเป็นอันดับที่ 88 จาก 176 ประเทศทั่วโลก (องค์การเพื่อความโปร่งใส นานาชาติ, สื่อออนไลน์, 2557) แสดงว่าการ ทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทยมีคะแนนดีขึ้น แต่ยังคงอยู่ในระดับสูง นอกจากนี้สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) (2555) ได้ สสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง “คุณธรรมกับเยาวชนไทยในอนาคต” โดยมีการ สสำรวจระหว่างวันที่ 4-10 กันยายน 2555 ถึง ความซื่อสัตย์สุจริต การมีวินัย ความสามัคคี การ น้ำใจ ความขยัน ความสุภาพ ประหยัด และ สะอาด อันเป็นคุณธรรมที่มีความจำเป็น

ธานินทร์ กรัยวิเชียร (2551) ได้ให้ ความเห็นว่า ต้นเหตุแห่งปัญหาคุณธรรมจริยธรรม ตกต่ำในสังคมไทย คือ ประชาชนเข้าใจ ในคุณธรรมจริยธรรมบางส่วน แต่ไม่ได้เข้าใจถึง ส่วนลึกในจิตใจ คนส่วนใหญ่จึงยังไม่ตระหนักถึง ความสำคัญและการนำไปใช้ในชีวิตรจริง และ พฤติกรรม สิริบรรณพิทักษ์ (2555) กล่าวถึง ทศวรรษ แห่งการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (United Nations Decade of Education for Sustainable Development-DESD) ต้องสร้าง

จิตสำนึกของสาธารณชนตลอดจนส่งเสริมค่านิยมที่เหมาะสม เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของสังคม และการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนจะสำเร็จได้ โดยการพัฒนาคนให้มีจริยธรรมด้วยการศึกษาอย่างน้อยจะต้องรู้เท่าทันปัญหาละเมิดจริยธรรมที่แท้จริง [พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2552] ด้วยเหตุนี้สถานศึกษาจึงต้องเป็นแหล่งบ่มเพาะความดีงามให้แก่เด็กตั้งแต่ประถมศึกษาให้เห็นคุณค่าของความดีงามมากกว่าความเก่ง โดยการปลูกฝังจิตสำนึกและอบรมให้ความรู้ทั้งด้านการศึกษาและคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็ก โดยเน้นความสำคัญของการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา, 2553)

เมื่อคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องของจิตใจจึงต้องแก้ไขที่จิตใจก่อนเป็นลำดับแรก ดังตัวอย่างของประเทศอังกฤษที่สามารถดำรงมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมที่สูงไว้ได้ตลอดมา คือชาวอังกฤษได้รับการปลูกฝังคตินิยม 7 ประการ ได้แก่ 1) สัจจะ (Truth) 2) ความซื่อสัตย์สุจริต (Honesty) 3) ความระลึกในหน้าที่ (Sense of duty) 4) ความอดกลั้น (Patience) 5) ความเป็นธรรม (Fair Play) 6) ความเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Consideration for others) และ 7) เมตตาธรรม (Kindness) ชาวอังกฤษได้รับการปลูกฝังคตินิยมเหล่านี้มาตั้งแต่เด็ก เพื่อให้จิตใจดีมี

ในคุณธรรมจริยธรรมจนเป็นอุปนิสัยประจำชาติ และเมื่อบุคคลใดมีคตินิยมทั้ง 7 ประการครบถ้วน ถือว่าเป็นผู้ที่มี "INTEGRITY" อันเป็นคุณธรรมที่สูงซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของคุณธรรม

และจริยธรรมทั้งปวง (ธานินทร์ ภัยวิเชียร, 2551)

การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมจำเป็นต้องขับเคลื่อนงานบริหารโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน คือ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล และ 4) การบริหารงานทั่วไป สำหรับการจัดกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยนำเสนอการนำหลักการการพัฒนาดังกล่าวไปใช้ในโรงเรียน ทั้งจากมุมมองที่เป็นอุดมคติและมุมมองจากการดำเนินงานด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมและอุปนิสัย (Moral and character education) มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาด้านสติปัญญา (Cognitive approach) 2) การพัฒนาด้านเจตคติ (Romantic approach/ Value clarification) และ 3) การอบรมสั่งสอน (Indoctrinate approach) ความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม (Integrity) เพื่อช่วยลดปัญหาคอรัปชั่นมี 7 ประการ ได้แก่ 1) ความเมตตา 2) ความมีสัจจะ 3) ความซื่อสัตย์สุจริต 4) ความรับผิดชอบ 5) ความยุติธรรม 6) ความพอเพียง และ 7) ความมีจิตสาธารณะ ซึ่งในการบริหารโรงเรียนเพื่อนำสู่การปฏิบัติได้ กระบวนการพัฒนาในรูปแบบของ PIE Model เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงานโดยรวบรวมผลการดำเนินงานนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหา ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การนำแผนสู่การปฏิบัติ (Implementation) 3) การประเมินผล (Evaluation)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีการพัฒนาจิตใจ ที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติของตนเอง ดังนั้น การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์หรือแสดงพฤติกรรมที่ดีนั้น จึงควรเริ่มต้นจากการให้ความรู้ จากนั้นจึงนำไปสู่การสร้างความรู้สึกรู้สึกหรือกระทำความกระจำนาค่านิยม เพื่อให้บุคคลตระหนักต่อคุณธรรมอันจะส่งผลให้บุคคลค้นพบตนเองว่าสิ่งที่ตนเองยึดถืออันมีความถูกต้องเพียงไรและสิ่งใดเป็นสิ่งที่ควรกระทำหรือไม่ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ ตัดสินใจกระทำหรือแสดงพฤติกรรม ดังนั้น ระบบวิถีชีวิตในโรงเรียน จะต้องเป็นเป้าหมายให้มีความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม โดยการเพาะบ่มนักเรียนให้มีพฤติกรรมที่ดีงามในทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

- 1) การพัฒนาทางปัญญา (Cognitive approach)
- 2) การพัฒนาเจตคติ (Romantic approach/ value clarification) และ 3) การอบรมสั่งสอน (Indoctrinate approach) และการจัดดำเนินการของโรงเรียนจะแสดงถึงการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อในการพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้านด้วยวิถีวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตที่ดีงามสำหรับตนและสังคม เพื่อมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 7 ประการ ได้แก่ 1) ความเมตตา 2) ความมีสัจจะ 3) ความซื่อสัตย์สุจริต 4) ความรับผิดชอบ 5) ความยุติธรรม 6) ความพอเพียง และ 7) ความมีจิตสาธารณะ ซึ่งนักเรียนต้องได้รับการปลูกฝังความคิดและทัศนคติด้านคุณธรรมจริยธรรม

ตั้งแต่วัยเด็กเพื่อความเจริญงอกงาม เป็นเมล็ดพันธุ์แห่งคุณธรรมจริยธรรม เปรียบกระบวนการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมเป็นดิน น้ำ และปุ๋ยที่ใช้บ่มเพาะต้นกล้าให้เจริญงอกงามในสังคมต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษาเพื่อนำเสนอกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีดังรายละเอียดต่อไปนี้

กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี

1. การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม

1.1 ภารกิจการบริหารโรงเรียน

การปลูกฝังคุณธรรมให้นักเรียนมีสติปัญญาทางคุณธรรม เพื่อมุ่งสู่การลดการคอร์รัปชันในประเทศไทย และเสริมสร้างให้การพัฒนาสังคมไทยอย่างยั่งยืน จึงอาศัยกรอบแนวคิดและหลักการสำคัญของการบริหารโรงเรียน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดไว้ในมาตรา 39 “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ การบริหารบุคคลงบประมาณ และการบริหารทั่วไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง จึงใช้กรอบการบริหารดังกล่าวที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ดังนี้ การบริหารวิชาการ ได้แก่ ภารกิจด้านการบริหารโรงเรียนที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน

ตลอดจนการวัดผลและประเมินผลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน การบริหารบุคคล หมายถึง ภารกิจด้านการบริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน การบริหารงบประมาณ หมายถึง ภารกิจด้านการบริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการเงินและทรัพยากรของโรงเรียน การระดมทรัพยากรและการลงทุนในการจัดการศึกษา การบริหารทั่วไป ได้แก่ ภารกิจด้านการบริหารโรงเรียนที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามกิจกรรมต่างๆ ทั้งงานกิจการนักเรียน และการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2545)

1.2 แนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม

ในปัจจุบัน มีโรงเรียนที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยได้มีการพัฒนาการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมใน หลากหลายแนวทาง ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมได้ต่อไป ได้แก่ โรงเรียนสุจริต โรงเรียนโตไปไม่โกง โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนรุ่งอรุณ และโรงเรียนสัตยาไส โดยผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้ 1) การปลูกฝังค่านิยมต่อต้านคอร์รัปชันผ่านระบบ

การศึกษา 2) การประชุมสัมมนาและฝึกอบรมเพื่อสร้างจิตสำนึกแก่ผู้บริหาร และครู โรงเรียนสุจริตการสร้างเครือข่ายครูโรงเรียนสุจริต 3) ปรับหลักสูตรให้มีลักษณะบูรณาการคุณธรรมจริยธรรม 4) ปรับกระบวนการเรียนรู้การสอนของครู แบ่งเป็น การฝึกการคิดไตร่ตรอง วิเคราะห์ตนเองและสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในทุกรายวิชา

การศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ที่จะนำประเทศสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังที่ประชุมสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา มีมติประกาศให้ปี พ.ศ. 2548-2557 เป็นทศวรรษแห่งการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (United Nations Decade of Education for Sustainable Development - DESD) และได้เชิญชวนให้ประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ร่วมกันบูรณาการแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ให้เข้ากับระบบการศึกษาของชาติ โดยใช้การเรียนรู้ทุกรูปแบบ และการสร้างจิตสำนึกของสาธารณชน ตลอดจนถึงส่งเสริมค่านิยมที่เหมาะสม เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของสังคม (พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์, 2555) ซึ่งการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนจะสำเร็จได้นั้น คนต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม เนื่องจากปัจจุบันมนุษย์มีนิสัยที่เป็นสังคมบริโภค ประสบปัญหาสังคมและชีวิตจิตใจ จนกระทั่งเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม จึงต้องนำเอาคุณธรรมจริยธรรมมาช่วยแก้ปัญหา โดยการพัฒนาคนให้มีจริยธรรมนั้นจะสำเร็จได้ด้วยการศึกษา อย่างน้อยจะต้องรู้เท่าทันปัญหา เมื่อพัฒนาคนขึ้นไปแล้ว จึงจะ

เกิดจริยธรรมที่แท้จริง คือเป็นจริยธรรมแห่งความพอใจและความสุข การพัฒนาคนให้รู้จักการให้ควมคู่กับการได้อย่างสมดุลกัน เพื่อการเลี้ยงชีพโดยสุจริต ควรพัฒนาให้ปัญญาสามารถคิดอย่างเป็นระบบ พิจารณาปัญหาและคุณค่าของสรรพสิ่ง รวมทั้งระบบที่เป็นระบบคิดที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อปลดปล่อยความเชื่อ ค่านิยม และแนวคิดที่ผิดรวมทั้งรู้จักและเข้าใจโลกและชีวิตตามความเป็นจริง เพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่โลก [พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2552] โดยการจัดการศึกษาให้มีระบบวิถีชีวิตในสถานศึกษาของผู้เรียนส่วนใหญ่ให้มีจุดเน้นของการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถ กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น คือใช้ปัญญาและเกิดประโยชน์แท้จริงต่อชีวิต และการจัดดำเนินการของสถานศึกษาจะแสดงถึงการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ (ปรโตโฆสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตร เอื้อในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ด้วยวิถีวัฒนธรรมแสงปัญญา ทั้งนี้การพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวจัดผ่านระบบไตรสิกขาที่ผู้เรียนได้รับศึกษาปฏิบัติอบรมทั้งศีลหรือพฤติกรรมหรือวินัยในการดำเนินชีวิตที่ดีงามสำหรับตนเองและสังคม สมานหรือด้านการพัฒนาจิตใจที่มีคุณภาพ มีสมรรถภาพ มีจิตใจที่ตั้งมั่นเข้มแข็งและสงบสุข และปัญญาที่มีความรู้ที่ถูกต้องมีศักยภาพในการคิด การแก้ปัญหาที่เหมาะสม (โยโสมนสิการ) โดยมีครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกัลยาณมิตรสำคัญที่รักและปรารถนาดี ที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างดีที่สุดด้วยความเพียรพยายาม

1.3 แนวคิดกระบวนการบริหาร P-I-E Cycle

จากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีและกระบวนการบริหารการศึกษาของนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศ สามารถนำรูปแบบการบริหารของ Pitt Community College (2011) ในสหรัฐอเมริกาเป็นกรอบแนวคิดเชิงกลยุทธ์ ที่เรียกว่า Planning-Implementation-Evaluation Cycle หรือ PIE Cycle for Institutional and Work Unit Planning ซึ่งมีลักษณะเป็นวงจรการพัฒนาที่เน้นการพึ่งพาซึ่งกันและกันของแต่ละขั้นตอน โดยแบ่งองค์ประกอบออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผน (Planning phase) ขั้นตอนการนำแผนสู่การปฏิบัติ (Implementation phase) และขั้นตอนการประเมินผล (Evaluation phase) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารสมัยใหม่ที่สามารถเป็นกรอบโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษาโดยผู้บริหารสูงสุดมีหน้าที่ควบคุมและใช้กระบวนการบริหารให้สามารถนำสู่การปฏิบัติ และประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพมุ่งขจัดคอร์รัปชั่นและสร้างค่านิยมที่ดีงามให้นักเรียน โดยมีองค์ประกอบในแต่ละขั้นตอน ดังนี้ขั้นตอนการวางแผน (Planning phase) ในขั้นตอนนี้เริ่มด้วยการศึกษา และทบทวนผลการดำเนินงานและข้อเสนอแนะที่ผ่านมา เพื่อนำมากำหนดแผนและเตรียมการเรียนการสอน ซึ่งรวมถึงการทบทวนด้านทรัพยากรและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เลือกวิธีการสอนและกลยุทธ์ที่เหมาะสม และกำหนดเป้าหมายของ

การทำงานไว้ล่วงหน้า ซึ่งจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน โดยการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตเพื่อจะให้การปฏิบัติงานตรงตามเป้าหมายที่ต้องการ ขั้นตอนการนำแผนสู่การปฏิบัติ (Implementation) เป็นขั้นตอนการดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม โดยต้องกำหนดบุคคลที่รับผิดชอบ และวิธีดำเนินการที่ชัดเจน ขั้นตอนการประเมินผล (Evaluation) เป็นขั้นตอนของการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของการบูรณาการ และระบุแนวทางที่ดีกว่าสำหรับการดำเนินการในอนาคตเพื่อพัฒนาวงจร PIE ในรอบต่อไป โดยในการจบกระบวนการ (Closing-the-loop) เป็นกระบวนการของการประเมินผลผลลัพธ์เพื่อการปรับปรุงการดำเนินงาน ซึ่งเรียกว่า “การพัฒนา” และเป็นการให้คำแนะนำสำหรับการปรับปรุงวงจร PIE ในรอบต่อไป

2. ความหมายของความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วยสาระสำคัญ ได้แก่ ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม ความสัมพันธ์ของคุณธรรมจริยธรรม และความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งคุณธรรม (Moral/ Virtue) ศีลธรรม (Moral) และจริยธรรม (Ethics) มีเป้าหมายใช้เพื่อการควบคุมตนเอง และส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลนั้น

2.1 ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม คำว่า “คุณธรรม” (VIRTUE) ตามที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) หมายถึง สภาพคุณงามความดี นอกจากนี้ จากการศึกษาความหมายของคุณธรรม (VIRTUE) จาก Webster’s Nine Collegiate Dictionary (Merriam-Webster, 1991) และ Baehr (2004) ได้ให้ความหมาย คุณธรรม (VIRTUE) คือ สภาพลักษณะ หรือคุณสมบัติที่แสดงออกถึงความดีงาม และมาตรฐานของสังคมเกี่ยวกับความประพฤติและศีลธรรม Kohlberge (1976) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติและปฏิบัติในสังคม และทำให้บุคคลมีการพัฒนาจนกระทั่งมีลักษณะพฤติกรรมเป็นของตนเอง มาตรฐานการตัดสินใจของสังคมจะเป็นเครื่องตัดสินว่าการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมเช่นนั้นเป็นเรื่องที่ผิดหรือถูก Kant (Kant, 1997, 1999 อ้างใน Gao, 2010) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม (VIRTUE) คือ ความดีสูงสุด อันเกิดจากเจตนาจำนงที่ดี และจากการปลุกฝัง พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2543) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่า คุณธรรม คือ ธรรมที่เป็นคุณความดีงาม สภาพที่เกื้อกูล รวมทั้งกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539) ได้ให้ความหมายของคำว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่บุคคลส่วนใหญ่ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม ซึ่งเป็นความปรารถนาที่ส่งผลให้เกิดการกระทำที่เป็นประโยชน์ และความดีที่แท้จริงต่อสังคม อันได้แก่ การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาคุณธรรม

นี้ นับว่าเป็นค่านิยมเช่นกัน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี สำนึกในหน้าที่แล้วปฏิบัติตามหน้าที่อย่างถูกต้อง และรับผิดชอบซึ่งมีอยู่ในจิตใจ สามารถแสดงออกได้ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ จรรยาพร ธรณินทร์ (2552) ให้ความหมายไว้ดังนี้ คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี ที่ประกอบด้วยสภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจ ซึ่งสามารถแยกออกเป็น 2 ความหมาย คือ

1) ความประพฤติงาม เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนและสังคม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยมทางวัฒนธรรม ประเพณี หลักกฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ

2) การรู้จักไตร่ตรองว่าอะไรควรทำ ไม่ควรทำ และอาจกล่าวได้ว่า คุณธรรม คือ จริยธรรมแต่ละข้อที่นำมาปฏิบัติจนเป็นนิสัย เช่น เป็นคนซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีความรับผิดชอบ ฯลฯ

ทิสนา แชมณี (2546) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่า คุณธรรม คือ คุณลักษณะหรือสภาวะในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ดีงาม ซึ่งเป็นภาวธรรมอยู่ในจิตใจ และดวงเดือน พันธุมนาวิน (2539) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่า เป็นสิ่งที่บุคคลยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม มีประโยชน์มากและมีโทษน้อย

ดังนั้นสรุปความหมายของคุณธรรมได้ว่า คุณธรรม คือ คุณงามความดีที่บุคคลยึดเป็นหลักความประพฤติที่แสดงออกครอบคลุมค่านิยม คุณงามความดี ความถูกต้อง และเป็นประโยชน์

ทั้งต่อตนเอง สังคม และต่อผู้อื่นโดยใช้สิทธิและหน้าที่ของตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์ จนเกิดเป็นนิสัยทำให้บุคคลประพฤติชอบด้วยกาย วาจาใจ เพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็นเป็นสุข

คำว่า “จริยธรรม” (Ethics) ตามพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม นอกจากนี้ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้ Kohlberge (1979) ได้ให้ความหมายของจริยธรรม (Ethics) ว่า จริยธรรมมีพื้นฐานความยุติธรรมถือเอาการกระจายสิทธิและหน้าที่อย่างเท่าเทียม โดยมีได้หมายถึงกฎเกณฑ์ที่บังคับทั่วไป แต่เป็นกฎเกณฑ์ที่เป็นสากลที่คนส่วนใหญ่รับไว้ในทุกสถานการณ์ไม่มีการขัดแย้งเป็นอุดมคติ ดังนั้น พันธะทางจริยธรรมจึงเป็นการเคารพต่อสิทธิข้อเรียกร้องของบุคคลอย่างเสมอภาคกัน Piaget (1960) ได้อธิบายว่า จริยธรรมเป็นลักษณะประสบการณ์ของมนุษย์และหน้าที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการจัดเตรียมทางสังคมในเรื่องความสนใจและอนามัยส่วนบุคคล ที่มีความสัมพันธ์ร่วมกันในรูปของการกระทำและสิทธิ Jame (1977) ได้ให้ความหมายของจริยธรรม (Ethics) ว่า เป็นสิ่งที่เกี่ยวกับความยุติธรรมในขณะที่มีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยไม่เกี่ยวข้องกับคุณค่าหรือความรู้สึกส่วนตัวของแต่ละคน

นอกจากนี้ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2543) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า การปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับกฎธรรมชาติดำเนินไปในทางที่เกื้อกูลต่อประโยชน์แก่ชีวิต จริยธรรมกับ

สัจธรรมเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกัน โดยจริยธรรมนั้นต้องอาศัยสัจธรรมเป็นพื้นฐาน สัจธรรมเป็นความรู้ ส่วนจริยธรรมเป็นการปฏิบัติ สิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างสัจธรรม และจริยธรรม คือ “ปัญญา” ชีวิตที่สมบูรณ์ได้จึงต้องเกิดจากการรวมตัวกันของปัญญาที่รู้สัจธรรม จริยธรรมที่เป็น การปฏิบัติตามสัจธรรมโดยถูกต้องสมบูรณ์และ ความสุขหรือภาวะไร้ทุกข์ที่แก้ปัญหาได้ สอดคล้องกับ เสฐียรพงษ์ วรรณปก (2537) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า เป็นความดีงาม สิ่งสมควรประพฤติ (ไม่รวมความชั่วที่ควรปฏิบัติ) เป็นหลักสำคัญให้คนเรายึดถือในการปฏิบัติตน จริยธรรมตัดสินให้เป็นคนดี มีความประพฤติดี และเว้นชั่ว เมตตากรุณาและขันติ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2542) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง คุณความดีที่ควรประพฤติหรือกระทำ โดยอาศัยหลักของค่านิยมและหลักศีลธรรม เมื่อพบกับสถานการณ์หนึ่งสถานการณ์ใด พระเมธี ธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2544) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า แนวทางของการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดี เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์อัน รวมถึงการกระทำของมนุษย์ด้วย ผู้มีจริยธรรมสูง คือ ผู้ที่มีลักษณะและการกระทำที่ก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อคนอื่นเป็นสำคัญ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า จริยธรรมเป็นแนวทางการปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ในสิ่งที่ถูกที่ควรที่ แสดงออกทางพฤติกรรมทั้งทางกาย วาจา และ

จิตใจ ซึ่งอยู่ในกรอบและกฎเกณฑ์ของสังคมเพื่อ ก่อให้เกิดสันติสุขทั้งต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม

2.2 ความสัมพันธ์ของคุณธรรม จริยธรรม

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2543) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรมเป็นสมบัติของจิตใจ คือเป็นสภาพจิตที่ดีงามที่อยู่ในจิตใจ ส่วนจริยธรรมจะมองในแง่ของการ แสดงออกภายนอก พวกพฤติกรรม ซึ่งการตัดสินคุณค่าคุณธรรมที่เป็นเครื่องแสดงออกถึง คุณธรรมนั่นเอง

นิตา ชูโต (2540) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของคุณธรรมจริยธรรมไว้ว่า เรามักใช้คำว่าจริยธรรมและคุณธรรมควบคู่กันจนเป็น สิ่งที่มีความหมายอย่างเดียวกันและปฏิบัติคู่กัน ไป คำว่า จริยธรรมหรือ ETHICS มาจากรากศัพท์ คำว่า ETHOS ซึ่งหมายถึง อุปนิสัยหรือธรรมชาติ ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม อันเป็นเรื่อง เกี่ยวกับความถูกต้องผิดชอบชั่วดีในการกระทำ ด้วย ความสมัครใจของตนเอง หรือเป็นอุปนิสัย ในการกระทำนั้นๆ ส่วนคำว่าคุณธรรมหรือ VIRTUE ซึ่งหมายถึง ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีการ มารยาท อันเป็นอุปนิสัย ดังนั้น ความหมายของ คุณธรรมจริยธรรม ย่อมหมายถึง ความประพฤติ การปฏิบัติ ซึ่งเป็นปกติวิสัยของ บุคคล

ดังนั้น คุณธรรม จริยธรรม จึง มีความสัมพันธ์กัน เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกันโดยตรง คนที่มีคุณธรรมสูง จิตใจทรงคุณธรรมจะ ประพฤติปฏิบัติสิ่งใดๆ ในลักษณะของการมี จริยธรรมสูงด้วย และในทางตรงกันข้าม คนที่

ประพฤติชั่ว มักจะปฏิบัติหรือแสดงออกในทางที่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น อันเป็นแบบอย่างของคนมีจริยธรรมต่ำ ย่อมแสดงว่าผู้นั้นในจิตใจขาดคุณธรรมด้วย หรือมีคุณธรรมต่ำด้วย

จากศึกษาความหมายของคำว่า “คุณธรรม” และ “จริยธรรม” จะเห็นว่ามี ความหมายสัมพันธ์กัน กล่าวคือ คุณธรรมเป็นพฤติกรรม ซึ่งมีอยู่ในตัวคนหรือแสดงออกมาจากตัวคน เพื่อเป็นคนดี ส่วนจริยธรรมเป็นความประพฤติที่ดีงามที่แสดงออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรมและจะเป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม อีกทั้งเป็นไปตามจิตสำนึกจิตสำนึกที่ดีในจิตใจกระทำ เพราะเป็นสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ไม่ใช่การกระทำเพราะมีกฎระเบียบ หรือภาวะอื่นใดมาบังคับให้ต้องกระทำ ถ้าได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ที่มีคุณธรรมนั้น ก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีจริยธรรมอันดีงามด้วย ดังนั้น คำว่า คุณธรรมและจริยธรรมจึงนิยมนำมาใช้คู่กันอยู่เสมอ

2.3 ความหมายของความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม (Integrity)

ความหมายของความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม (Integrity) ได้มีนักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายหรือคำจำกัดความของความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมไว้อย่างหลากหลายทั้งความหมายในเชิงการกระทำ การปฏิบัติ และการพัฒนาจิตใจ ดังที่ผู้วิจัยขอเสนอต่อไปนี้

ความหมายของ INTERGRITY จากพจนานุกรม Oxford Advanced Learner's Dictionary (Hornby & Crowther, 1995) และ Longman Dictionary of Contemporary

English (Summers, 2003) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “THE QUALITY OF BEING HONEST AND HAVING STRONG MORAL PRINCIPLES” และ “MORAL UPRIGHTNESS” ซึ่งแปลว่าคุณสมบัติของการมีความซื่อสัตย์และความเข้มแข็งต่อหลักคุณธรรมจริยธรรม นอกจากนี้พจนานุกรม The Shorter Oxford English Dictionary ความหมายของคำว่า “integrity” ได้แยกเป็น 2 ส่วนอย่างชัดเจน แต่มีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งในด้านความรู้สึก โดยส่วนแรกกล่าวถึงที่มาในภาษาละตินของคำว่า “Integer” หมายถึง ความครบถ้วน ความสมบูรณ์ และความซื่อสัตย์สุจริต (Beebe, 1995) และส่วนที่สอง หมายถึง การปฏิบัติตนของบุคคลโดยยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมและมีความซื่อสัตย์ต่อทุก ๆ การกระทำของตนเอง (Best, Watkins, & Lidge, 2000)

จากการศึกษานิยามศัพท์ของ คำว่า “Integrity” มาจากคำว่า “Integritas” = “Integer” = “Integral” ในภาษาละติน หมายถึง “Wholeness” ความครบถ้วนสมบูรณ์ ความเป็นจำนวนเต็ม โดย ธานินทร์ ทรัพย์วิเชียร ได้กล่าวว่า “คนที่จะเป็นคนเต็มคนนั้น ย่อมจะต้องมี Integrity เป็นคุณธรรมประจำตัว” ดังนั้น “Integrity” จึงหมายถึง “การยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม” ซึ่งเป็นคุณธรรมอันสูงส่ง มีความหมายลึกซึ้งและกว้างขวางมาก และเป็นที่ยอมรับของสังคมที่หลายทั้งปวง (ธานินทร์ ทรัพย์วิเชียร, 2550; Carter, 1997; Brown, 2005; Beebe, 2000) นอกจากนี้ Goleman (2007) ได้ให้ความหมายของ Integrity หมายถึง ศักยภาพ

ของบุคคลที่มีความเข้มแข็งและสอดคล้องกันเกี่ยวกับหลักการของชีวิต ค่านิยมที่ยึดถือ และความเชื่อที่ถูกต้องสอดคล้องกัน มีสัจจะ ยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม มีเข็มทิศแห่งคุณธรรมในการดำเนินชีวิต และกระทรวงการศึกษาศาสตร์ และการฝึกอบรม ประเทศออสเตรเลีย ได้กำหนดให้ (2014: ออนไลน์) Integrity เป็นหนึ่งในค่านิยมของโรงเรียนในประเทศออสเตรเลีย ได้นิยามคำว่า Integrity หมายถึง การกระทำที่ปฏิบัติตามหลักการของคุณธรรมจริยธรรมโดยมีความสอดคล้องกันทั้งการกระทำและคำพูด (Act in accordance with principles of moral and ethical conduct, ensure consistency between words and deeds)

“ความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม” หมายถึง ประพฤติตรงไม่เอนเอียง ไร้เล่ห์เหลี่ยม ไม่คดโกง การกระทำที่ซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา ประพฤติปฏิบัติตนสม่ำเสมอทั้งต่อหน้าและลับหลัง การยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม “ความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม” ตรงกับ ทศพิธราชธรรมข้อ “อาชวะ” คือชื่อตรง ทรงสัตย์ ไร้มารยา ปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต มีความจริงใจ ไม่หลอกลวงและ “อวิโรธนะ” คือ ความไม่คลาดธรรม ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ไม่เอนเอียง หวั่นไหว [ราชบัณฑิตยสถาน, 2542; พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2545; พระภควานาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงคลโล ป.ธ.6), 2547; ธานินทร์ ทรัพย์วิเชียร, 2551; ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา, 2552; ชัยพร วิชชาวุธ 2552; วีรวิทย์ คงศักดิ์, 2553)

จากความหมายทั้งหมดข้างต้นสรุปได้ว่า ความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม (Integrity) หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนในการเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรมอย่างเหมาะสมทั้งต่อตนเองและผู้อื่น และประพฤติปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม เป็นคุณสมบัติของการมีความซื่อสัตย์และความเข้มแข็งต่อหลักคุณธรรมจริยธรรม โดยยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ตามหลักคุณธรรมจริยธรรม 7 ประการของ ธานินทร์ ทรัพย์วิเชียร, 2551 และการสังเคราะห์แนวคิดทั้งในและต่างประเทศ ได้แก่ 1) ความมีสัจจะ 2) ความซื่อสัตย์สุจริต 3) ความรับผิดชอบ 4) ความยุติธรรม 5) ความเมตตา 6) ความมีจิตสาธารณะ และ 7) ความพอเพียง ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตาราง 1 คุณลักษณะความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม

ลำดับที่	คุณลักษณะ	ความหมาย
1.	ความเมตตา	ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข
2.	ความมีจิตสาธารณะ	การมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม ตระหนักถึงและคำนึงถึงสังคมส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อตัวเองในการกระทำใดๆ เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียหายต่อส่วนรวม และพร้อมที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม
3.	ความมีสัจจะ	การทำในสิ่งที่พูดหรือสัญญาไว้กับผู้อื่น ไม่โกหก
4.	ความซื่อสัตย์สุจริต	การยึดมั่นในความสัตย์จริงและสิ่งที่ดีถูกต้องดี ปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นด้วยความเที่ยงตรง ไม่เอาเปรียบผู้อื่นทั้งต่อหน้าและลับหลัง
5.	ความยุติธรรม	การปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน อย่างมีเหตุผล โดยไม่เลือกปฏิบัติต่อเพศ เชื้อชาติ ชนชั้น สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม
6.	ความรับผิดชอบ	การมีจิตสำนึกในบทบาทและหน้าที่ของตัวเอง เคารพกฎเกณฑ์กติกา มีระเบียบวินัย และตรงต่อเวลา
7.	ความพอเพียง	การดำเนินชีวิตโดยยึดหลักความพอประมาณ ซื่อตรง ประหยัด รู้จักยับยั้งชั่งใจ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

3. การเสริมสร้าง ความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม

3.1 การเสริมสร้าง ความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม เป็นวิธีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยการสังเคราะห์กรอบแนวคิดนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2541) อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา (2553) และ Goleman (2007) ซึ่งประกอบด้วย 6

องค์ประกอบ คือ 1) การสร้างค่านิยมทางคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง 2) การเป็นแบบอย่าง 3) การจัดการเรียนรู้บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมเข้ากับวิชาเรียนและกิจกรรม 4) การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ 5) การจัดกิจกรรมและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรม 6) การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม และ 7) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม

การพัฒนาคุณลักษณะ เป็นคำที่แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า Character development และความหมายคล้ายคลึงกับคำว่า Moral development หรือ Virtue development ซึ่งมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมแบบแผนทางพฤติกรรมที่แสดงถึงความดีหรือลักษณะประจำบุคคล อาทิ ความขยัน ความอดทน ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและพบว่า การพัฒนาคุณลักษณะดำเนินการได้ 3 แนวทาง (Berkowitz, 2002) คือ

1. การพัฒนาทางปัญญา (Cognitive approach เป็นวิธีการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ หรือการพัฒนาสติปัญญาให้บุคคลเข้าใจคุณธรรมในระดับรูปธรรมไปจนถึงระดับนามธรรม ตามความเชื่อว่า “ปัญญาคือ รากฐานของคุณธรรม”

2. การพัฒนาเจตคติ (Romantic approach/ value clarification) เป็นวิธีกระตุ้นให้บุคคลสามารถวิเคราะห์คุณค่าจากการกระทำที่ดั่งใจได้ด้วยตนเอง เมื่อเกิดความกระจ่างในคุณค่าของคุณธรรมเหล่านั้นแล้ว บุคคลก็ปฏิเสธเองโดยไม่มีแรงบังคับจากภายนอก

3. การอบรมสั่งสอน (Indoctrinate approach) เป็นวิธีการกำหนดคุณธรรมที่พึงประสงค์ของกลุ่มหรือสังคมไว้ล่วงหน้าว่าสิ่งใด “ดี” หรือ “ไม่ดี” แล้วจึงดำเนินการอบรมสั่งสอนรวมถึงจัดให้มีการปฏิบัติตามคุณธรรมนั้น จนกระทั่งเกิดเป็นนิสัย

นอกจากกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 3 ยังมี 9 กลยุทธ์

ที่ Berkowitz (2002) ได้ระบุว่าเป็นแนวปฏิบัติที่มีงานวิจัยสนับสนุน ซึ่งประกอบด้วย

1. การบูรณาการเข้ากับหลักสูตรแกนกลาง (Integration into the core academic curriculum) เป็นการบูรณาการความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในหลักที่นำสู่บทเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การพัฒนาครูและผู้บริหารอย่างมืออาชีพ (Professional development) โดยผู้บริหารและครูต้องได้รับการอบรมเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางคุณธรรมจริยธรรม และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อสร้างวัฒนธรรมที่ดั่งใจในโรงเรียน

3. การฝึกทักษะทางสังคม-อารมณ์ของนักเรียน (Social-emotional skill training) เพื่อให้นักเรียนเข้าใจ รู้จักการควบคุมตนเองและสามารถจัดการกับสภาวะอารมณ์ของตนเอง ให้มีทักษะทางสังคมและอารมณ์ที่มั่นคง

4. การเป็นแบบอย่าง (Role models) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การเป็นแบบอย่างจากการเรียนรู้จากชีวประวัติของบุคคลสำคัญที่มีความโดดเด่นด้านคุณธรรมจริยธรรมหรือเรื่องราวในประวัติศาสตร์ และ 2) ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนรุ่นพี่ เป็นแบบอย่างที่ดี

5. การขับเคลื่อนผ่านทุกพันธกิจของโรงเรียน (Mission-driven Initiative) โดยทุกพันธกิจหลักของโรงเรียนสนับสนุนและเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

6. การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมโดยโรงเรียนบูรณา

การห้องเรียน แหล่งการเรียนรู้ เข้ากับโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรม

7. การสอนโดยตรง (Direct teaching) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดของการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม และนำสู่การปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวันของนักเรียน

8. กลยุทธ์การปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน (Peer Interaction strategies) เน้นการจัดให้นักเรียนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น การมีพันธสัญญาร่วมกันในห้องเรียนเพื่อร่วมกันเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม

9. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน (Family and/ or community involvement)

จากระบบการข้างต้น จะเห็นได้ว่าการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์หรือแสดงพฤติกรรมที่ดีนั้น จึงควรเริ่มต้นจากการให้ความรู้จากนั้นจึงนำไปสู่การสร้างความรู้สึกร่วมกันหรือกระทำความกระจำงในความรู้สึกร่วมกันหรือกระทำความกระจำงในค่านิยมเพื่อให้นักเรียนตระหนักต่อคุณธรรมอันจะส่งผลให้บุคคลค้นพบตนเองว่าสิ่งที่ตนเองยึดถืออยู่นั้นมีความถูกต้องเพียงไรและสิ่งใดเป็นสิ่งที่ควรกระทำหรือไม่ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือตัดสินใจกระทำหรือแสดงพฤติกรรม

สำหรับประเทศไทยกระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพหลักในการกำหนดแนวทางพัฒนาคนไทยที่พึงประสงค์ ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) (อุทัย ดุลยเกษม, 2547) ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องคุณลักษณะ

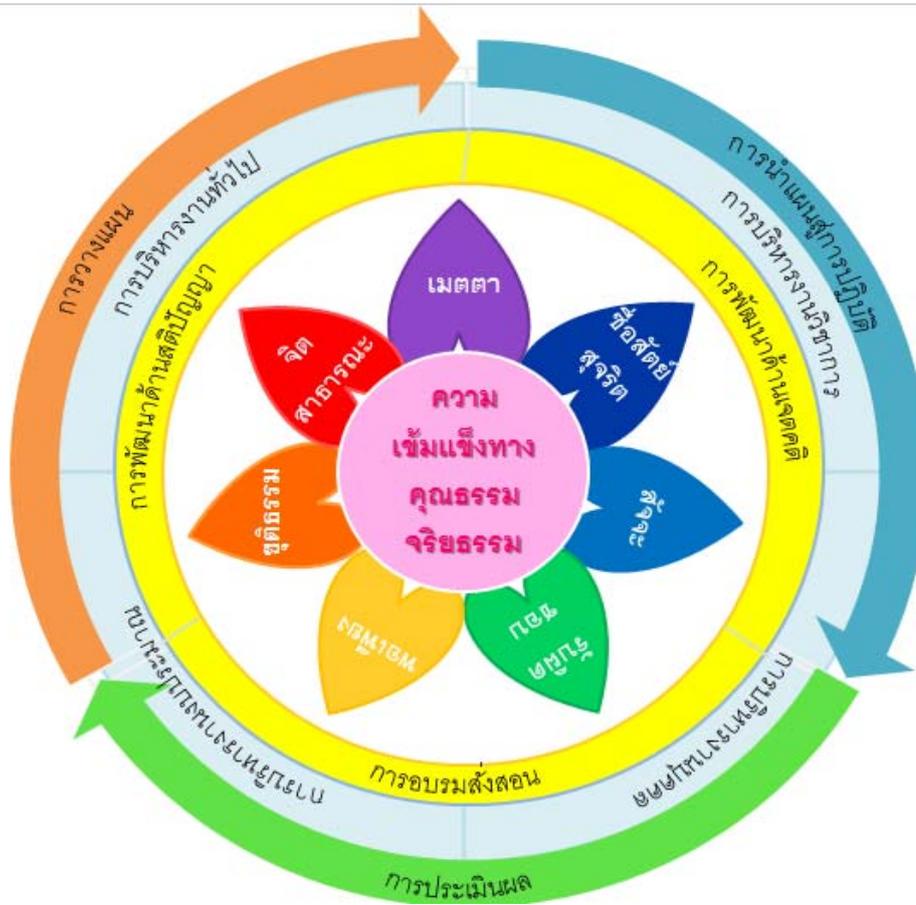
ที่พึงประสงค์ของคนไทย ผลการวิจัยระบุว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยมี 2 ส่วนคือ

1. คุณลักษณะร่วม คือ ลักษณะที่คนไทยควรมี 9 ประการ ได้แก่ มีความใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ มีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ มีวินัยในตนเอง มีความเอาใจต่อชุมชนและระบบนิเวศ มีความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม ฉันทะและวิริยะในการทำงาน มีความสามารถในการปรับตัว และมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม

2. คุณลักษณะเฉพาะ คือคนไทยควรมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากชาติอื่น ได้แก่ มีความสามัคคี ประนีประนอมและรู้จักให้อภัย อดกลั้น เมตตา กรุณา ละอายต่อการทำชั่ว มีความรักและยึดมั่นในสัจจะ กล้าหาญทางจริยธรรม รับผิดชอบต่อครอบครัวและชุมชน และรักและยึดมั่นในอหิงสา

จากการศึกษาค้นคว้าจะเห็นได้ว่าสังคมไทยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน เห็นได้จากการระบุและมีการมอบหมายให้หน่วยงานทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยกระบวนการอบรมสั่งสอน (Indoctrinate approach)

สรุป ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทั้ง 3 ดังกล่าวข้างต้น มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีความเข้มแข็งทางคุณธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. การบริหารเชิงนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนเป็นวาระแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังและสร้างภูมิคุ้มกันการทุจริตคอร์รัปชัน มีวิสัยทัศน์ร่วมกันว่านักเรียนประถมศึกษามีความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม และมีพันธกิจที่ส่งเสริมโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และสังคมเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา

2. การบริหารโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา ครู ผู้ปกครอง และชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วม หาแนวทางพัฒนาร่วมกันทั้งด้านสติปัญญา ด้านเจตคติและการอบรมสั่งสอน ปลูกฝังให้มีคุณธรรมจริยธรรมประจำใจ ด้านหลักสูตรและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม เน้นการปฏิบัติจริงโดยปลูกฝังให้มีค่านิยม และควรให้นักเรียนมีแรงจูงใจจากภายในเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน ยกย่องเชิดชูนักเรียน ครู

และบุคลากรทางการศึกษาที่มีความเข้มแข็งทาง
คุณธรรมจริยธรรม

โรงเรียนควรมีการการพัฒนาหลักสูตร
และการจัดการเรียนการสอนให้เกิดการปฏิบัติที่
เป็นรูปธรรม เช่น พัฒนาคู่มือ และแผนการเรียน
การสอนเพื่อเสริมสร้าง ความเข้มแข็งทาง
คุณธรรมจริยธรรมสนับสนุนกิจกรรมเสริมสร้าง
ประสบการณ์ และพัฒนาการประเมินและวัดผล
ให้มีวิธีที่หลากหลายทั้งเชิงพฤติกรรมและสถิติ
รวมทั้งการนิเทศติดตามผลที่เป็นระบบมี
หน่วยงานท้องถิ่นร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นโรงเรียน
จึงควรมีกฎบัตรการบริหารโรงเรียนเพื่อ
เสริมสร้าง ความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม

รายการอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2526). **รุ่งอรุณ หนังสือ
วันเด็ก 2526**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
องค์การค้ำของคุรุสภา.

_____. (2551). **หลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551**. กรุงเทพฯ:
ไทยวัฒนาพานิช.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ,
สำนักงาน. (2541). **ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร
สถานศึกษาระดับสูง เล่ม 2 ความรู้
ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหาร**. กรุงเทพฯ: พีเอ
ลิฟวิ่ง.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน.
(2547). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียน
วิถีพุทธ**. กรุงเทพฯ: อุษากการพิมพ์.

_____. (2550). **การขับเคลื่อนนโยบาย
สพฐ. ปี2550-2551**. กรุงเทพฯ:
กระทรวงศึกษาธิการ.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ, สำนักงาน. (2549). **สรุป
สาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 -
2554)**. สืบค้นจาก
[www.nesdb.go.th/download/plan10/
summary_plan10.pdf](http://www.nesdb.go.th/download/plan10/summary_plan10.pdf)

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ, สำนักงาน.
(2550). **รายงานการพัฒนาคนของ
ประเทศไทย ปี 2550: เศรษฐกิจ
พอเพียงกับการพัฒนาคน**. กรุงเทพฯ:
องค์การสหประชาชาติประจำประเทศไทย.
ไทย.

จรรยาพร ธรณินทร์. (2552). **ทำดีถวายพ่อ ชีวิต
พอเพียง**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด
โรงพิมพ์อักษรไทย (น.ส.พ.ฟ้าเมืองไทย).

ชัยพร วิชชาวุธ. (2552). **จิตวิทยาฉบับ
ประสบการณ์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ณัฐนันท์ อธิธิยาภรณ์. (2555). **“สุเมธ” สอนให้
ใช้สตินำทาง-พันธ ศก. พอเพียง ช่วย
ลดคอร์รัปชั่นได้**. กรุงเทพฯ: สำนัก
ข่าวอิสรา. สืบค้นจาก
[http://www.isranews.org/site_content/
/278-2011-02-24-04-31-20/14513-
2012-03-11-13-42-59.html](http://www.isranews.org/site_content/278-2011-02-24-04-31-20/14513-2012-03-11-13-42-59.html).

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2539). **ทฤษฎีต้นไม้**

จริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนา.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา. (2552). **แผ่นดิน**

พระจุลจอมเกล้าฯ. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.

ทีศนา แชมณี. (2546). **การพัฒนาคุณธรรม**

จริยธรรม และค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การ

ปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด

เสริมสิน พีเพรส ซิสเต็ม.

ธานินทร์ ทรัพย์วิเชียร. (2551). **คุณธรรม**

จริยธรรม ในสังคมไทย. ปาฐกถาพิเศษ

ในพิธีเปิดสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติและ
ตลาดนัดคุณธรรม ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
บริษัท เด่นศิลป์การพิมพ์จำกัด.

_____. (2550). **คำแนะนำนักศึกษา**

กฎหมาย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นราทิพย์ พุ่มทรัพย์. (ผู้จัดการ Online 30

มิถุนายน 2552). **เผย “จริยธรรม” คน**

ไทยเสื่อม ความซื่อสัตย์ลด ซ้ำความหวัง

ในสถาบันศาสนาเริ่มริบหรี่. สืบค้นจาก

[http://www.manager.co.th/QOL/View
News.aspx?NewsID=9520000073850](http://www.manager.co.th/QOL/ViewNews.aspx?NewsID=9520000073850)

นิตา ชูโต. (2540). **การวิจัยเชิงคุณภาพ.**

กรุงเทพฯ: พี.เอ็น.การพิมพ์.

ผู้จัดการ Online. (27 มกราคม 2559). **ม.44**

ได้ผล ดัชนีชี้วัด “คอร์รัปชันโลกปี 58”

ไทยขยับขึ้น 10 อันดับ. สืบค้นจาก

[http://www.manager.co.th/Daily/View
News.aspx?NewsID=9590000009461](http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9590000009461)

พรนพ พุกกะพันธุ์. (2543). **จริยธรรมทางธุรกิจ.**

กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป. สัมพันธ์
พาณิชย์.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2541). **การศึกษา**

เครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา.

กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.

_____. (2543). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์**

ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพฯ:

มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

_____. (2545). **การศึกษาฉบับง่าย.**

(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธ
ธรรม.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2552).

การพัฒนาที่ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 12.

กรุงเทพฯ: หจก. สามลดดา.

พระภิกษุวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงคล ป.ธ.

6). (2547). **ปาฐกถาธรรมเรื่อง หลักธรรม**

มาภิบาล (ตอนที่ 5). สืบค้นจาก

[http://www.thaipost.net/index.asp?b
k=thai&post_date=24/Jul/2547&
news_id=92097&cat_id=200](http://www.thaipost.net/index.asp?b&k=thai&post_date=24/Jul/2547&news_id=92097&cat_id=200)

พระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2544).

ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรม จริย

ศาสตร์ และจริยศึกษา. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2555). **การจัดการ**

ศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน: พื้นฐาน

การศึกษาด้านเศรษฐกิจ สังคมและ

สิ่งแวดล้อม. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์.

- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ. (2547). **โจทย์วิจัยทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ: แผนงานวิจัยทางการศึกษาแบบบูรณาการ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์การพิมพ์.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2542). **ความรู้คู่คุณธรรม**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- วิชาการ, กรม, กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). **คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การค้ำของคุรุสภา.
- วีรวิทย์ คงศักดิ์. (2553). **จนท.รัฐ-นักการเมืองระดมสมองจัดทำแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ**. สืบค้นจาก <http://www.thaireform.in.th/reform-the-news.html>.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2555). **คุณธรรมกับเยาวชนไทยในอนาคต**. [เอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์, 15 กรกฎาคม 2555]. กรุงเทพฯ: ศูนย์สำรวจความคิดเห็นของประชาชน “นิด้าโพล”.
- เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2537). **จริยธรรมกับการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานการศึกษาแห่งชาติ.
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2553). **คุณธรรม นำความรู้**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ พรีเมียด.
- อุทัย ดุลยเกษม. (2547). **รายงานยุทธศาสตร์ของสังคมไทยในการสร้างวิถีการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.).
- Baehr, J. (2004). "Virtue Epistemology." In J. Fieser & B. Dowden (Ed.), *The Internet Encyclopedia of Philosophy*. Retrieved from <http://www.iep.utm.edu/virtueep/>
- Beebe, J. (1995). *Integrity in Depth*. NY: Fromm International Publishing Corporation.
- Beebe, J. (2000). "The Wizard of Oz: A vision of development in the American political psyche." in T. Singer (Ed.), *The Vision Thing: Myth, Politics and Psyche in the World*. New York, NY: Routledge.
- Berkowitz, M. W. (2002). The science of character education. In W. Damon (Ed.). *Bringing in a new era in character education*. Stanford, CA: Hoover Institution Press.
- Best, R., Watkins, C., & Lodge, C. (2000). From here to integrity. In C. Watkins, C. Lodge, & R. Best (Eds.), *Tomorrow's Schools – Towards Integrity*. New York, NY: Routledge Farmer.

- Brown M. T. (2005). **Corporate Integrity: Rethinking Organizational Ethics and Leadership**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Carter, S. L. (1997). **Integrity**. New York, NY: Harper Perennial.
- Fieser, J. (2004). Hume's Wide View of The Virtues: His Critics and His Defense. Retrieved from <http://www.tum.edu/staff/fieser/vita/research/vice.html> [2013, December 12]
- Fox, C. (2003). **Longman Dictionary of Contemporary English**. Essex: Pearson Education Limited.
- Gao, G. (2010). Frontiers of Philosophy in China. **Frontiers of Philosophy in China**, 5(2), 266–279. doi:10.1007/s11466-010-0015-4
- Goleman, D. (2007). **Moral Intelligence**. Pennsylvania, PA: Wharton School Publishing.
- Hornby, A. S., & Crowther, J. (1995). **Oxford advanced learner's dictionary of current English**. Oxford, England: Oxford University Press.
- James, F. C. (1977). The Identification of Ethical Principles. **Journal of Religious Ethics**, 5(1), 39 – 66.
- Kohlberg, L. (1976). "Moral Stage and Moralization: The Cognitive Development Approach", In T. Lickona (Ed.), **Moral Development and Behavior**. New York, NY: Holt Rinehart and Winston.
- _____. (1979). **Moral Development and Behavior**. New York, NY: Holt Rinehart and Winston.
- Merriam-Webster, Inc. (1991). **Webster's ninth new collegiate dictionary**. Springfield, Mass: Merriam-Webster.
- Piaget, J. (1960). **The Psychology of Intelligence**. Totowa, NJ: Littlefield Adams & Co.
- Pitt Community College. (2011). **Planning-Implementation-Evaluation Cycle (PIE Cycle)**. Retrieved from http://www.pittcc.edu/experience-pcc/planning-and-research/planning-and-institutional-effectiveness/PIE-Inst_WorkunitCycle.pdf.
- Summers, D. (2003). **Longman dictionary of contemporary English: [the living dictionary]**. Essex, U.K: Longman.
- UNESCO. (2007). **Thailand Human Development Report 2007**. Retrieved from un.or.th/resourcecentre/NHDR2007bookENG.pdf